

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

Stockholm 2013-05-22

Vår referens:
Pie Blume
Ombudsman
Telefon 08 -508 866 27

Dnr: 2009-039
*Ange gärna diarienummer
vid korrespondens*

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

registrator@education.ministry.se

Yttrande över
**Rätten till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvox,
Ds 2009:20**

från Riksförbundet FUB bifogas härmed

Med vänlig hälsning,

Riksförbundet FUB

Lars Stensborg

Namn	Lars Stensborg
Titel	Kanslichef
Tfn, direkt	08 – 508 866 25
E-postadress	lars.stensborg@fub.se

Yttrande över

Rätten till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särsvux, Ds 2009:20

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, är en intresseorganisation som arbetar för att människor med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv med full delaktighet i samhällslivet och rätt till samma levnadsvillkor som gäller för andra. Riksförbundet FUB har omkring 27 000 medlemmar.

Riksförbundet FUB:s perspektiv är personer med utvecklingsstörning, vi har därför endast tagit ställning till avsnitt i detta betänkande som berör denna grupp.

JA till rätten till gymnasial särsvux

Arbetsgruppen konstaterar i sin sammanfattning av Regeringens utredningsuppdrag att ”Gymnasial särsvux fyller en viktig funktion för den enskildes personliga utveckling och kan stärka vuxnas deltagande i samhällslivet. Gymnasial särsvux kan /.../ även ge deltagarna yrkesutbildning och därmed förbättra deras möjligheter att få ett arbete eller behålla sitt arbete”

FUB anser att detta synsätt överensstämmer mycket väl med FUB:s målsättning.

JA till det livslånga lärandet

”Det livslånga lärandet” har för vuxna personer med utvecklingsstörning en mera konkret betydelse än för befolkningen i allmänhet. Kunskaper som har förvärvats i t ex skolan måste repeteras eller på andra sätt hållas vid liv i vuxen ålder för att förbli aktiva och praktiskt användbara. Nya och nödvändiga kunskaper, t ex på grund av förändringar i samhället – det gäller oavsett om det är nya lagar (t ex förändringar i LSS!) eller bara ”mindre” förändringar som först blir synliga i snabbköpet - kräver av samma skäl systematiska repetitioner och/eller återkommande ”fortbildning”.

Den som har en insikt i att vi alla behöver använda de kunskaper som vi en gång har förvärvat för att de inte ska förtvina bör lätt kunna föreställa sig att detta gäller i ännu högre grad för personer med stora inlärningssvårigheter.

Om det nu föreslagna lagförslaget träder i kraft kan det för en del av vår grupp leda till ökade möjligheter till det livslånga lärandet men för andra inom vår grupp faktiskt leda till begränsningar, i de fall kommunerna väljer att endast anordna den lagstadgade vuxenutbildningen. I praktiken skulle det kunna innebära att ungefär en tredjedel av eleverna i dagens gymnasiesärskola inte har laglig rätt till särsvux på gymnasienivå efter skolans slut.

JA till rätten till en yrkesutbildning

Utredningen konstaterar att vuxenutbildning ger den studerande ”en utbildning som kan leda direkt till ett yrke. Det kan därför behöva prövas om det är möjligt att åstadkomma något liknande för gymnasial särsvux”. Mot bakgrund av att ett flertal undersökningar och rapporter visat att möjligheter till arbete är en av de viktigaste faktorerna för att förhindra ”utanförskap” är det lätt att förstå vikten av att elever som slutat gymnasiesärskolan får rätt till en yrkesutbildning. Vi kan se att vinsterna av en yrkesutbildning för denna grupp kan bli stora för individerna och inte minst ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

FUB delar alltså fullständigt uppfattningen om vikten av att ha ett arbete och att vägen till ett arbete oftast går via yrkeskunskaper. Vi hoppas att utredningens konstaterande att ”särsvux är en viktig insats från samhällets sida för att personer tillhörande personkretsen ska ha möjlighet att möta arbetslivets krav och för att skapa förutsättningar för delaktighet i samhället” leder till en ny utredning som snabbt kan föreslå en rätt till (kompletterande) yrkesutbildning, t ex inom ramen för gymnasial särsvux.

JA även till rektors specialpedagogiska kompetens

På förekommen anledning har FUB i många tidigare sammanhang som berör skolpersonalens kompetens betonat nödvändigheten av både pedagogisk insikt och specialpedagogisk kompetens, d v s kunskap och erfarenhet av utbildning av elever som behöver särskilt stöd som följd av t ex funktionshinder. Med beaktande av rektors (och motsvarande) nu utökade ansvar och befogenheter, t ex att fastställa individuella studieplaner för elever med utvecklingsstörning, menar FUB att en gedigen specialpedagogisk bas med särskild kunskap om utvecklingsstörning är en förutsättning för en korrekt och individuell bedömning av hur en elevs utbildning ska läggas upp.

NEJ till begränsning av rätten till kunskap

I förslaget finns flera begränsningar i rätten till kunskap:

- Utbildningstiden får omfatta maximalt fyra år för deltagande i nationella kurser.
FUB anser att en tidsgräns kan vara ytterst begränsande för dem som behöver gymnasial särsvux. Utifrån de komplexa behov som finns i gruppen ”f d särskoleelever” är det inte relevant med den nu föreslagna begränsningen av studietiden till sammanlagt fyra år. Andra vuxenstuderande kan komplettera lärarledd undervisning med självstudier men detta är helt orealistiskt för personer med utvecklingsstörning: de behöver både lära och öva under ledning av kompetenta pedagoger. Utbildningstiden skall istället knytas till en individuell studieplan och de för eleven uppställda målen.

Riksförbundet FUB
Rätten till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux,
Ds 2009:20
Yttrande

- Arbetsgruppen föreslår att rätten till gymnasial särvtux ska gälla för endast nationella kurser, utan att nämna något om behoven för de som har varit elever i gymnasiesärskolans individuella program.

FUB anser att gymnasial särvtux skall erbjudas alla de som har varit elever i gymnasiesärskolan, alltså även de elever som har större inlärningssvårigheter och som behöver längre tid och fler tillfällen för att kunna behålla, utveckla och skaffa sig nya kunskaper och som gått yrkesträning eller verksamhetsträning inom det individuella programmet.

Det har inte kunnat visast att personer som har gått i gymnasiesärskolans individuella program har ett mindre behov av kompletterande och återkommande utbildning i vuxen ålder än andra har, erfarenheten visar snarare den motsatta!

Angående ev. införande av 25-årsregeln inom Särvtux

FUB anser, med hänvisning till det livslånga lärandet (ovan), att en ”karenstid” om fyra-fem år efter avslutad utbildning i gymnasiesärskolan menligt skulle påverka mångas möjligheter och intresse av att delta i det livslånga lärandet och därmed minska individernas möjligheter till deltagande i samhällslivet. Det är av största vikt att elever med utvecklingsstörning får en kontinuitet i sina studier. Arbetsgruppens argument för denna nya regel, att öka genomströmningshastigheten, torde enligt vår mening sakna relevans för studerande inom gymnasial särvtux.

Stockholm den 2 september 2009

Enligt uppdrag

Lars Stensborg
kanslichef